

הסכם הגרעין נחתם: האם איראן תהפוך לשוטר של האימפריאליזם באזור?

מאת: יוסי שוורץ

23.07.2013

<http://he.the-isleague.com>

במחצית חודש יולי השנה חתמו שש מעצמות אימפריאליסטיות: ארה"ב, רוסיה, סין, צרפת אנגליה וגרמניה על הסכם עם איראן שלפיו תוגבל יכולתה להפיק אורניום מעושר לפיתוח נשק גרעיני. בתמורה הוסרו הסנקציות שהוטלו על איראן על ידי ארצות הברית לאחר המהפכה האסלאמיסטית ב-1979, סנקציות אשר [הורחבו](#) על ידי האו"ם ב-2006. סנקציות אלו פגעו פגיעה קשה בכלכלה האיראנית וגרמו [סבל](#) רב (ובכלל זה הכפלה של שיעור העוני) להמוני העם האיראני.

מעצמות המערב האימפריאליסטיות קיוו כי הסנקציות יביאו להתקוממות ההמונים נגד המשטר – בפועל הסנקציות רק החלישו את רוחות המרד.¹ כך, [נכשלו](#) ארצות הברית ובעלות בריתה בניסיונותיהן להכניע הן את המשטר והן את העם באיראן. כישלון זה אינו אלא חוליה נוספת בשרשרת הכשלונות וההסתבכויות של ציר הרשע האימפריאליסטי. בכל מקום במזרח התיכון בו ניסה לנצל את יתרון הכוח הצבאי שלו גרם לאינטרסים שלו עצמו יותר נזק מתועלת (למשל [צמיחתו](#) של ארגון המדינה האסלאמית – דאע"ש מתוך עיי החורבות של עיראק וסוריה, ובאופן ספציפי גם מבתי הכלא האמריקאיים הידועים לשמצה באכזריותם בעיראק).

המשבר הכלכלי ההיסטורי ב-2008 קבר כל אפשרות להתערבות צבאית נוספת והדבר הוביל לשינוי טקטי מצד הממשל האמריקאי. אלא שהמטרות האסטרטגיות נותרו כשהיו. זו הסיבה שאיראן הופכת בהדרגה מאויבת מרה לשותפה ביצירת הסדר שאמריקה מעוניינת שישורר במזרח התיכון. אין זה אומר שלא יהיו מקומות בהם האימפריאליזם האמריקאי ואיראן יעמדו בצדדים שונים של המתרס. הסיבה לכך היא העובדה ארה"ב אינה המדינה האימפריאליסטית היחידה באזור. ככל הנראה, איראן תנסה לנצל את הסתירות בין המדינות האימפריאליסטיות הנאבקות על השליטה באזור לטובת חיזוק כוחה והשפעתה.

סטירת לחי דומה חטפו ממשלות ישראל אשר החריפו באופן חסר תקדים את ההתעללות מזה עשור שנים בתושבי רצועת עזה אם במצור והרעבה ואם במעשי טבח. הדבר נעשה על בסיס ההנחה שהתושבים יפעילו לחץ על שלטון החמאס ואולי אפילו יבקשו להפילו לטובת הנהגה "מתונה" יותר בסגנון פת"ח. אולם המוני עזה ממשיכים לראות בישראל את האויב המרצח ואת חמאס כמייצג את רוח ההתנגדות שלהם. אם קיימת יוזמה כלשהי להפיל את שלטון החמאס, הרי שהיא עולה מצד ארגונים

¹ ממשלת קנדה ביטאה באופן גלוי את רצונה כי משטר הסנקציות יעודד את הכוחות ה"דמוקרטיים" באיראן להפיל את המשטר:
<http://goo.gl/Om5Mtx>

אסלאמיסטיים רדיקליים יותר אשר רואים בחמאס משתף פעולה של ישראל ואמריקה ובקברניטי חמאס כופרים.

לנו אין ספק כי חמאס אכן מחפש כל דרך אפשרית ללכת בדרכו של פת"ח ולהפוך את עצמו לכלי שרת בידי ישראל בכל הנוגע לדיכוי העם הפלסטיני. חמאס מוכן לכך בתמורה לפיסה מעוגת הניצול של פועלי עזה ואלה שעל גבם התעשרו נסיכויות המפרץ. כבר בזמן כתיבת שורות אלה נאבק חמאס בכל כוחו על מנת לשמור על השקט ולדכא כל ניסיון התנגדות מצד בני ובנות העם הפלסטיני ברצועה. ממש כמו פת"ח, גם חמאס מוכן ומזומן בכל רגע להגיע להסדר עם ישראל על בסיס קווי 67. אולם יחד עם זאת, עד כמה שהאינטרסים המעמדיים-קפיטליסטיים של שלטון חמאס אינם מאפשרים לו אלא לחבל במאבק לשחרור לאומי של כל פלסטין, הרי שלישראל אין שום זכות להפיל את השלטון הנבחר של העם הפלסטיני, שלטון בורגני שיופל אך ורק בהתקוממות מהפכנית של הפועלים, הפלאחים והעניים הפלסטינים.

רקע היסטורי

עד למהפכה האסלאמיסטית ב-1979 נשלטה איראן על ידי שושלת פהלווי, אשר [עלתה](#) לשלטון בהפיכה צבאית ב-1921. מקים השושלת, רזא שאה פהלווי, הפך לתומך נלהב של אדולף היטלר. באוגוסט 1941 פלשו כוחות בריטיים וסובייטים לאיראן, הפילו את השאה והחליפו אותו בבנו מוחמד. לאחר המלחמה סטלין ניסה להרחיב את שטח ההשפעה הסובייטי בצפון איראן על ידי סיוע בהקמת הרפובליקה הכורדית תחת שלטונו של קאזי מוחמד.

אלא שתחת לחץ בריטי בחרה ברית המועצות לעזוב את איראן במקום לארגן התנגדות המונית מהפכנית. הצבא האיראני, בסיוע כוחות שכנים ובניצוח האימפריאליזם הבריטי והאמריקאי כבש את מהאבאד, הבירה הכורדית. מנהיגי הרפובליקה הכורדית נתלו בכיכר המרכזית ב-1947. הדיכוי של הרפובליקה והתמיכה במשטר המלוכני של השאה חשף בפעם נוספת את האופי הריאקציוני של ארצות הברית ובריטניה – מדברים על דמוקרטיה אך בפועל תומכים בדיקטטורה. כך, כעשור קודם לכן, הוקרבה גם ספרד הדמוקרטית לפשיזם, כשהמתנדבים שביקשו להגיע לשם ולהיאבק למען דמוקרטיה נרדפו על ידי המשטרים המערביים.

מעורבות המערב וישראל באיראן

בבחירות של 1951 עלתה לשלטון מפלגת החזית הלאומית בראשותו של מוחמד מוסאדק והלאימה את הנפט וזאת מבלי לאיים על המונרכיה ושלטון השאה. המפלגה הקומוניסטית, ה-טודה, עד ליולי 1952 התנגדה למוסאדק וראתה בו סוכן של האימפריאליזם האמריקאי, אולם לאחר יולי 1952 טודה תמכה

במוסאדק. באוגוסט כבר החלה לנסות ולערער את שלטונו וזאת מבלי להציב את עצמה בתור אלטרנטיבה.

כפי שקרה פעמים רבות בהיסטוריה, ממשלת החזית הלאומית, אשר ייצגה את האינטרסים של אגפים מסוימים במעמד הבורגני באיראן, פחדה מהצל של עצמה (ומאבדן שליטה בהמונים) ולא חוללה מהפכה דמוקרטית בורגנית. הדבר איפשר את הפלתה בהפיכה צבאית בסיוע ובניצוח ה-CIA האמריקאי וה-6MI הבריטי באוגוסט 1953, חרף מחאת ההמונים.

מאז ועד הפלתו ב-1979 הפך שלטונו של מוחמד רזא שאה פהלווי לשוטר מטעם ארצות הברית וישראל. ישראל סייעה לשאה בבניית צבא מודרני לשם מילוי תפקידו והמוסד הישראלי סייע בבניית שירותי הביטחון שנודעו לשמצה באכזריותם, ה-סאוואכ. לפיכך, כאשר ישראל מתרברבת ומנפנפת בהיותה "הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון" (שקר עז מצח במיוחד) כדאי לזכור את חלקה בחיסול השאיפות הדמוקרטיות של עמי האזור. ייתכן ואירוניה גדולה יותר היא העובדה כי ערב המהפכה האסלאמיסטית ישראל ואיראן [עמדו](#) בפני עסקת פיתוח טילים בעלי פוטנציאל גרעיני (ואף לאחר המהפכה [המשיכה](#) למכור לאיראן נשק).

לפני עלות חומייני לשלטון [היה](#) פוטנציאל ממשי למהפכה סוציאליסטית מוצלחת באיראן. השמאל נהנה מתמיכה רחבה וההמונים, שרצו במהפכה, החלו במלאכת בניית מועצות פועלים (שורא). אלא שרובו הגדול של השמאל, שכלל את המפלגה הקומוניסטית ואת ארגון השמאל הרדיקלי "מוג'אהדין ח'לק", בלחץ ההנהגה הסטליניסטית הסובייטית, תמך פוליטית בחומייני וסרב לבצע מהפכה סוציאליסטית. לאחר עליית חומייני לשלטון דוכא השמאל, כמו גם תומכי השאה ביד קשה². מסיבה זו יש לראות במהפכה האסלאמיסטית האיראנית מהפכת נגד³ – שכן היא פעלה במטרה לחסל כל אפשרות למהפכה סוציאליסטית ולהותיר את איראן מדינת שוק קפיטליסטי תחת מעטה אסלאמי.

לאחר עליית חומייני לשלטון ארה"ב דחפה את עיראק בראשות סדאם חוסיין למלחמה כנגד איראן. מלחמה זו שערכה שמונה שנים הביאה למותם של לא פחות ממיליון בני אדם. למרות כל זאת ובהיעדר אלטרנטיבה, משטר האייתולות החזיק מעמד ואף חיזק את מעמדו.⁴ משנכשל הניסיון להכניע את איראן בכוח הזרוע, הוסת המאמץ לטובת הטלת סנקציות כלכליות קשות אשר הביאו ל"הישגים" דומים.

לפיכך, כאשר מסכי הטלוויזיה, רוויי התעמולה הציונית-אמריקאית, משדרים קטעי וידאו בהם קוראים המוני העם האיראני "מוות לאמריקה, מוות לישראל", יש לזכור כי לקריאות אלה יש סיבה טובה [ואנטישמיות](#) היא לא אחת מהן. גם לעובדה שלמרות שהשלטון הפוליטי באיראן, נציגם של הטייקונים

² אם כי רק קומץ מאליטת המשטר הישן נכלא, וגם אז קציני הצבא שוחררו במהירות בגלל תחילת המלחמה.

³ היה זה מנחם בגין שצוטט ב-1 לנובמבר 1979 כשהוא אומר: "חומייני הוא קרנסקי".

⁴ זאת למרות העובדה שהצבא האיראני עמד מנגד בתחילת המלחמה. הסיבה לכך הייתה רצונו לשקם עצמו במטרה לדכא את העובדים ואת הכורדים למחרת סיום המלחמה. מי שהדף את הכוחות העיראקיים לאורך תקופה זו היו מיליציות איראניות עצמאיות שנלחמו בחירוף נפש.

המקומיים, זוחל בקצב הולך וגובר לעבר ברית אסטרטגית עם האימפריאליזם המערבי, הרי שאין לו ברירה אלא לשרד כלפי העם האיראני "עסקים כרגיל" ככל שהדבר נוגע לגילויי שנהא כלפי ארצות הברית וישראל.

האם איראן תהיה לשוטר במזרח התיכון?

איראן, בתמורה ליותר על התכנית הגרעינית הצבאית שלה, תקבל אם כן, שוב כבימים שלפני המהפכה את תפקיד השוטר האזורי. ככל שיעמיקו היחסים הללו, תלך הרטוריקה האנטי-אימפריאליסטית ותתרכך. בינתיים, בנאומו האחרון, [אמר](#) המנהיג העליון חמינאי שאיראן לא תנטוש את הידידים שלה הפלסטינים, התימנים, המדוכאים בבחריין והלוחמים בלבנון וכי היחס לארה"ב היהירה לא ישתנה. אנו מעודדים את ההמונים הנאבקים בדיכוי לבחון היטב במציאות את המילים הללו.

ישראל אינה המתנגדת היחידה להסכם זה. סעודיה, למשל, מנסה לבנות [חזית סונית אנטי-איראנית](#) עם מצרים וטורקיה, אולם לחזית זו אין סיכוי להחליף את איראן. ישראל מעורבת עתה באופן לא מוצהר אך די שקוף לצד סעודיה כנגד איראן, כפי שהדבר נחשף בסוריה. לפיכך, כאשר אפילו באתר מפלגת השמאל הציוני – מרצ – [מדברים](#) על "שיתוף אינטרסים עמוק בין ישראל לבין הגורמים המתונים בעולם הערבי", כדאי לזכור באילו "מתונים" מדובר, מה יחסם לדמוקרטיה ולא פחות חשוב – מה כל זה אומר על מרצ.

נתניהו צועק, ובצדק מבחינתו, שההסכם שנחתם עם איראן אינו הסכם טוב – והוא אכן רע מאוד לישראל. אולם האמת היא ששום הסכם לא יהיה טוב מספיק עבור ישראל והאלטרנטיבה היחידה מבחינת הממשלה הציונית היא גרירת ארצות הברית למלחמה נגד איראן. נתניהו כנראה זקוק לתזכורת כי הסיבה לכך שהאימפריאליזם המערבי מחפש שוטר נוסף ואפילו חלופי, בנוסף למשבר הכלכלי העולמי, היא מעמדו המעורער והחלש של השוטר הנוכחי, אשר אינו מצליח להכניע את אש המרד של ההמונים הערבים ואת ארגוני ההתנגדות (ואין זה משנה כלל כמה שגיאות, בגידות ודיכוי הם מחוללים בקרב בני עמם) ובהתנהגותו הבריונית הפושעת מביא רק לערעור היציבות באזור.

אנחנו, כמובן, לא היחידים שטוענים כי החשש של ישראל נעוץ עמוק יותר מעצם התגרענותה של איראן והוא למעשה החשש מפני עלייתו של בריון מקומי חדש. [טענות דומות](#) עולות אפילו מן המחנה השמרני האמריקאי הפרו-ישראלי.

לדעתנו, על מהפכנים סוציאליסטים לתמוך בעצם הסרת הסנקציות של האימפריאליסטים מעל איראן. אלא שבניגוד לרוב ארגוני השמאל בסביבתנו אנו אומרים בגלוי כי במציאות שבה לארה"ב ולישראל נשק גרעיני, גם לאיראן עומדת הזכות להחזיק בנשק שכזה. באותה נשימה אנו מציעים לשמור על ערנות ביחס לאפשרות שאיראן תהפוך לשוטר של האימפריאליזם באזור. כבר בעת כתיבת שורות אלה ארצות

הברית ואיראן משתפות פעולה לדיכוי אש המרד הסוני בעיראק שהולידה, בין השאר, גם את ארגון המדינה האסלאמית. בעוד תומכי אסד בשמאל הפלסטיני מטיחים בפנינו כי ארגון דאע"ש בסוריה נתמך על ידי ארצות הברית (וכמובן גם חסידי תיאוריות הקונספירציה למיניהם הטוענים כי מנהיגיו הוכשרו בידי המוסד הישראלי), הם מתקשים להסביר מדוע הוא מופצץ על ידה בעיראק.

קשה שלא לראות כי הסדר האימפריאליסטי, אשר ביתר בסרגל ובדם את המזרח התיכון לאחר מלחמת העולם הראשונה, מתפורר. אולם ברית אמריקאית-איראנית לא תיצור סדר חדש שיביא ביטחון כלכלי חברתי ואישי להמונים. סדר חדש יקום רק מתוך מאבק מהפכני של המוני המנוצלים והמדוכאים. מאבק זה מחייב כריתת ברית בין מעמד הפועלים לאיכרים העניים ועניי העיר, ברית שתונהג על ידי החלק המהפכני של מעמד הפועלים.

ההמונים כבר החלו במאבק הזה, שידע ועוד יידע עליות ומורדות, כשהם מעלים סיסמאות דמוקרטיות. אולם תפקידם של מהפכנים סוציאליסטים לשכנע במילה ובמעשה, כי בשלב זה של ההיסטוריה רק מהפכה סוציאליסטית תממש את הדרישות הדמוקרטיות וכל הנהגה שאינה מהפכנית-סוציאליסטית תעדיף דיקטטורה שתממש את האינטרסים של הטייקונים והקפיטליסטים, על פני דמוקרטיה שתעמיד את כוחם הפוליטי בסכנה. המהפכה הסוציאליסטית באזורנו תחליף את מדינות הלאום המזויפות, אשר נכפו על ידי האימפריאליזם המערבי, בפדרציה סוציאליסטית של עמי המזרח התיכון ואת שלטון הטייקונים ובעלי ההון הבורגנים בשלטון דמוקרטי של מועצות פועלים ופלאחים.